

BEHOUDEN & BEWAREN

nieuwsbrief

JUBILEUM NUMMER

40 JAAR STICHTING DORPSBEHOUD

nummer 22- juni 2019

STICHTING DORPSBEHOUD
HARDINXVELD-GIESSENDAM

HET BEHOUDEN WAARD

Het zal u zeker niet ontgaan bij het lezen van deze nieuwsbrief: Stichting Dorpsbehoud bestaat dit jaar 40 jaar. Een speciale editie van de nieuwsbrief zelfs om dat feit onder de aandacht te brengen. Tussen de regels door, of juist in de regels zelf, proef je onze bevoegenheid om ons al zo lang in te zetten voor een mooi Hardinxveld-Giessendam. En om ons in te blijven zetten. Het motto waaronder wij dit jaar ons jubileum vieren is: 'Als je van je dorp houdt...' Die liefde willen wij graag uitdragen en liefst ook over dragen. Want lees, kijk en merk op: in Hardinxveld-Giessendam is nog veel het behouden waard!

Liesbeth Leenman, redactie.

MIJN DORP

DORP AAN DE RIVIER

Als ik denk aan ons dorp
zie ik twee rivieren:
de één biedt een grens,
de ander de naam.
Knotwilgen, dijken,
oneindig veel kerken
waarvan er één met een toren met faam.
En in het aangrenzend grasgroene landschap
de boerderijen op verkaveld vlak land.
Scheepswerven, tal van diverse bedrijven
de volksaard onthullend, de nijvere hand.
De sfeer is gemoed'lijk,
en het wonen plezierig.
Er wordt geboren,
geleerd en gewerkt.
En in alle twee kernen
is 't de loop van het water
als een oude constante
die de eenheid versterkt.

Liesbeth Leenman

40 JAAR STICHTING DORPSBEHOUD, 1979-2019

1979. De Historische Vereniging van Hardinxveld-Giessendam maakt zich ernstige zorgen over de voornemens van de gemeente een pand in Buitendams te slopen. Het betreft nummer 4, een karakteristiek, eeuwenoud pand, dat jarenlang de bakkerij van Giessendam was. De vereniging brengt zelfs een boekje uit over de geschiedenis ervan en is van mening dat dit pand behouden moet blijven voor ons dorp.

Buitendams 4, op de nipper gered van de slopershamer

Er worden plannen gemaakt het aan te kopen van de gemeente en (citaat notulen): 'Tevens zal worden aangekondigd dat er plannen bestaan e.e.a. via een stichting te laten realiseren'. Die stichting komt er inderdaad: op 18 december 1979 wordt Stichting Dorpsbehoud Hardinxveld-Giessendam officieel opgericht.

Uit de statuten: 'de stichting stelt zich hoofdzakelijk ten doel het in stand houden van monumenten in de zin van de Monumentenwet en voorts tot het behoud en de bescherming van die onroerende goederen, welke uit oogpunt van karakter, architectuur of historie voor het dorpsgezicht van Hardinxveld-Giessendam, van belang zijn.'

Buitendams 4 is op deze manier behouden voor ons dorp. Verder is het helaas niet gekomen tot verdere aan-/verkoop en restauratie van monumenten. Andere punten uit de statuten worden in de loop van 40 jaar echter wel gebezigd: derden wijzen op het belang van het behoud en ontwikkeling op een verantwoorde wijze van onroerend goed, maar ook de infrastructuur en openbare gebieden in ons dorp. Verder : het verstrekken van voorlichting in de ruimste zin en al dan niet gevraagde adviezen aan particulieren en instanties.

In dat kader zijn er heel wat activiteiten ontwikkeld in 40 jaar tijd.

Denk aan de informatiebordjes op vrijwel alle gemeentelijke- en rijksmonumenten in ons dorp. Het uitbrengen van wandel- en fietsroutes. Meedenken in bijvoorbeeld de herinrichting van de Peulenstraat. Dia's maken van heel Hardinxveld-Giessendam. Het ontwikkelen van een kunst- en cultuurroute in Boven- en Beneden Hardinxveld.

Adviseren bij renovaties, inrichting openbare ruimtes enzovoort.

En zeker ook het wijzen van derden op belang van... door middel van deze nieuwsbrief.

Omdat er nog zoveel moois te behouden is, ook in ons dorp.

En omdat alle dingen, ook veranderingen en vernieuwingen, op meerdere manieren gedaan kunnen worden. Wij zijn een stichting met 40 jaar ervaring op dat gebied!

ZO KAN HET OOK

DORP OM TE BEHOUDEN.

Als ik denk aan ons dorp
zie ik heel veel verdwijnen
de vroegere glorie
van panden van stand

Monumenten vol trots
genaad'loos bezwijken
voor bulldozer
hamer en slopershand.

En in die ontstane
leegte verrezen
de appartementen,
complex na complex.

Bomen, al eeuwen oud,
eerbiedwaardig en statig
vallen bij bosjes
willoos, krachtloos, perplex.

Het dorp slaat het gade
en met lede ogen
ziet zij de teloorgang
oogluikend aan.

Maar er is een partij
die zich daartegen sterk maakt
het moois wil behouden
er voor op de bres wil gaan staan.

Liesbeth Leenman

KIJKEN IS WAT ANDERS DAN ZIEN

VERANDEREN MOET JE STUREN

INLEIDING

De Stichting Dorpsbehoud Hardinxveld-Giessendam (SDB) bestaat in 2019 veertig jaar. Als het om een veertigjarig huwelijk zou gaan, werd dit al snel een smaragden huwelijk genoemd. Dat smaragd past ook wel bij 40 jaar SDB. Het is een mooie gelegenheid om eens wat te schrijven over de functie van deze SDB. Dit jaar is als motto geïntroduceerd: Als je van je dorp houdt... Houden van heeft een oorzaak. Je houdt van iets (of iemand) omdat je 'het' mooi vindt, aardig, aantrekkelijk of omdat 'het' goed is voor je, je er herinneringen aan hebt of wat dan ook.

Dit betekent dat er iets in Hardinxveld-Giessendam moet zijn om van te houden. Misschien wel iets om trots op te zijn. Natuurlijk, ons dorp is een mooi dorp. Maar niet in alle opzichten. Hier en daar valt best nog wat te verbeteren. Alleen dat moet je zien. Er moet een bepaald bewustzijn ontstaan. Je moet oog krijgen voor 'dat moois'. En dat zal er als vanzelf toe leiden dat ook andere - nu niet als echt mooi te beschouwen - zaken ook mooier worden. Kijken, nadenken en doen, zijn hierbij sleutelwoorden. Dat gebeurt ook in de volgende beschrijving.

GESCHIEDENIS

Bij een jubileum is het niet ongebruikelijk dat er een terugblik wordt gegeven naar de begintijd. Dat doe ik hier ook, maar ik laat die begintijd wat verder doorlopen de geschiedenis in. Onze stichting komt voort uit de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam. Net als Museum De Koperen Knop dat dertig jaar terug het licht zag en dat net als de SDB al heel snel op eigen benen kwam te staan. Elk van de drie hier genoemde cultuurhistorische organisaties heeft een eigen visie en missie. Bij de SDB gaat het niet om de historie, daarvoor is de Historische Vereniging, maar meer om het hedendaagse. En ook een stukje naar de toekomst. Maar bij dat heden en bij dat straks misschien komen gaat is wel aardig om te weten waar dit uit voortkomt. Immers alles heeft een basis, een reden, een achtergrond. En vaak is het zo dat als we terugkijken en dat vergelijken met het heden, we een hele verandering kunnen ervaren.

KIJKEN

De schooltandarts, een schrik voor menig kind en daarom 'de Berenbijter' genoemd.

Zo ook hier. Bovenstaand een foto van de bus van de Schooltandzorg. In het kader van een betere volksgezondheid heeft de overheid ergens in de jaren vijftig besloten dat er een schooltandarts moest komen. Dat gebeurde vooral ook omdat de tandarts nog een dure voorziening was en omdat preventieve controle hoge kosten in de toekomst zou kunnen voorkomen. Als op de scholen het moment was aangebroken dat de tandartsenbus kwam, dan werd dat door de leerkracht aangekondigd. In de praktijk leidde dit bij een flink aantal kinderen tot de nodig zenuwachtigheid en angst.

NADENKEN

Feitelijk is de schooltandarts het gevolg van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. Meer aandacht voor de volksgezondheid maakte daar een belangrijk onderdeel van uit. En om dat goed te integreren, wordt begonnen bij de kinderen, op school. Dat is dus de oorzaak van de komst van de schooltandarts.

Het ontstaan van een toenemende belangstelling voor het heden en het verleden heeft eveneens een oorzaak. Na de bevrijding in 1945 werd begonnen ons land weer op te bouwen. Eerst ging dat langzaam, want er was aan van alles gebrek. Maar naarmate de jaren vorderden ging dat steeds sneller. Hierbij met de Marshallhulp geholpen door de Verenigde Staten, die daar voor de opbouw van hun eigen economie veel baat bij hadden. Toen eenmaal de jaren zestig waren bereikt kwam er pas echt tempo in de ontwikkelingen en veranderde de opbouw in groei. Dat tempo was in het begin van de jaren zeventig zo toegenomen, dat er ineens niet langer sprake was van wederopbouw, maar van een spectaculaire vernieuwing. Alles kon en alles gebeurde. De ontwikkelingen

waren nauwelijks meer bij te houden. Op dat moment begonnen mensen zich af te vragen of die steeds verder doorlopende vernieuwingsdrang wel goed was. Ze ervoeren dat er geen aandacht meer was voor vroeger er misschien straks wel niets meer zou zijn dat aan eertijds herinnerde. Ze zagen dat alles wat eerder was en de basis vormde van die nieuwe tijd totaal werd vergeten. En elk volk, waar ook ter wereld, dus ook in Hardinxveld-Giessendam, wil vroeg of laat iets weten van vroeger. Bijna ieder mens gaat ooit een keer op zoek naar zijn roots, om het maar eens in 'goed Nederlands' te zeggen. Er ontstaat in het heden een behoefte om terug te kijken.

DOEN

Eerder in dit artikel werd met de schooltandarts een stukje volksgezondheid genoemd. Ook die volksgezondheid is heden ten dage volledig vernieuwd. Dat blijkt uit de batterij hier afgebeelde brievenbussen.

De brievenbussen op het plein voor Peulenstraat 154 markeren niet alleen de grote hoeveelheid voorzieningen in het gebouw er achter, maar ook de verandering van communicatie: steeds meer schriftelijk.

Nu, in 2019, hebben wij in ons dorp een schitterend gezondheidscentrum. Werkelijk bijna alles wat we nodig hebben op dat gebied is hier te vinden. Maar niet alleen dat is veranderd. Op de plek waar dit centrum nu is, was voorheen de Rabobank gevestigd. Een grote Rabobank, met klanten uit de verre omtrek. En daarvoor stonden hier op deze plaats allerlei panden, waaronder het café van Piet Korevaar. En nog - veel - eerder was dit een opvallende kromming in de Merwededijk. Wat nu de Wielwijk is, was ooit voornamelijk weiland, met op verschillende plaatsen een tuinderij. Dat laatste was aanleiding voor beeldend kunstenaar Henk Klop (1946-2017) om er in het begin van de jaren zestig een kunstwerk van te maken, getiteld 'Op het Land', verkrijt op papier.

De baas laat zien hoe het tussen de laagbouwkasten toegaat, terwijl de knechten in ketelpak (zoals een overall hier nog steevast wordt genoemd) toekijken. Op de achtergrond, voor de herkenbaarheid van de plaats de boogburg.

EPILOOG

Niet alleen het kunstwerk van Henk Klop geeft het doen (na het kijken en nadenken) weer. Henk maakte van wat hij zag iets moois. Dat kunnen wij allemaal ook. Door het te gaan waarderen. Dat doe je door er naar te kijken, je af te vragen wat het is, waar het vandaan komt. Maak eens een foto van iets dat je opvalt. Iets waarvan je je iets afvraagt. Alleen dat al zet je aan tot denken. En wellicht komt er dan al snel een moment dat er iets mee of met de wetenschap er rond om heen gedaan kan worden.

Dick de Jong, voorzitter

MET NAME

BUITENDAMS 4

Een pand met een rijke historie, Buitendams 4. Niet in de minste plaats vanwege het feit dat uit haar 'redding' in 1979 Stichting Dorpsbehoud voortkwam.

Het huidige pand is de voorganger van een pand dat teloor ging bij de grote dorpsbrand in 1777. De weduwe die het na de brand kocht, Neeltje de Hoog-Dusseldorp, heeft waarschijnlijk bij de bouw de initialen van haar overleden man, Cornelis de Hoog, in de gevelsteen laten zetten: C.D.H. Deze zijn nog steeds te zien, samen met het jaartal van de bouw: 1778.

Erfenis van Neeltje de Hoog

Zij had een winkeltje in huis, waarschijnlijk met kruidenierswaren. Haar opvolgster dreef er een handel in manufacturen. Helaas stierven de mensen in die tijd jong, zodat het huis nogal eens van eigenaar wisselde. Rond 1850 is de winkelruimte in het pand in gebruik voor de verkoop van glas, aardewerk en blikwaren, maar ook etenswaren zoals boter, eieren en spek. Later komt hier ook een bakkerij bij. Nog een paar jaar later, begin 1900, kun je er terecht voor brood en hoeden, omdat de zus van de bakker hoeden maakte. In 1933 neemt zijn knecht, Oomke Kruizinga, de bakkerij over.

Hij huurt het pand dan van dokter Graftdijk, die het in 1903 van zijn buurman kocht. Als de dokter overlijdt, koopt de gemeente Hardinxveld-Giessendam het pand in 1964.

Enige jaren eerder was de Molenstraat aangelegd. De gemeente is van plan Buitendams 4 op termijn te slopen om een ruimere bocht te kunnen maken. Maar tot die tijd wordt het pand verhuurd aan de familie Trapman. Er wordt nauwelijks meer onderhoud gepleegd, waardoor de toestand snel achteruit gaat. Als de familie Trapman in 1977 verhuist, wordt het pand onbewoonbaar verklaard en dichtgespijkerd.

Korte tijd later wordt de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam opgericht. Voor deze vereniging is het duidelijk dat dit pand het enige, nog vrijwel ongeschonden element was dat deel had uitgemaakt van de herbouwde dorpskern van Giessendam na de grote brand in 1777. Bovendien heeft het een beeldbepalend karakter in de dorpskern.

Buitendams 4, zowel gemeentelijk – als rijksmonument

Zoals eerder beschreven koopt de Stichting Dorpsbehoud het pand van de gemeente, die het meteen weer doorverkoopt aan Arnold de Haan. Hij restaureert en bewoont het pand tot heden. In 1983 wordt er bovendien het Historisch Informatie Centrum in gehuisvest.

Tot zover de bewogen historie van Buitendams 4. Een pand, zo voor de argeloze voorbijganger misschien niet erg bijzonder, maar voor ons dorp en zijn overlevering van groot belang!

Bron: De historie van het pand Buitendams 4 door Arnold de Haan.

JUBILEUMACTIVITEITEN

Speciaal voor ons 40 jarig jubileum heeft Stichting Dorpsbehoud leuke activiteiten!

PINTAR RAPIDO

De Pintar Rapido (letterlijk: snel schilderen) is een fenomeen dat oorspronkelijk ontstaan is in Spanje en overgewaaid naar diverse andere landen. Van oorsprong wordt er bij de Pintar Rapido gehandeld volgens een bepaald principe: 's morgens halen de deelnemers een stempel op het doek en voor 18.00 uur moeten de werken en kunstenaars binnen zijn. De volgende ochtend is de jurering en daarna volgt de expositie voor publiek. In zuidelijke landen(w.o. Spanje) wordt er een feest van gemaakt, met eten en drinken, een feestavond enzovoort.

Ter gelegenheid van het 40 jarig bestaan van Stichting Dorpsbehoud èn het 30 jarig bestaan van Museum De Koperen Knop wordt dit schilderfestijn -zij op in iets gewijzigde wijze- ook in Hardinxveld-Giessendam georganiseerd en wel door beide 'jubilarissen'.

Geheel passend bij het motto 'als je van je dorp houdt...' een prachtige manier om ons dorp eens op een andere, kunstzinnige manier in beeld te brengen.

Het schilderfestival vindt plaats op 14 september 2019 van 10.00 tot 17.00 uur.

Als deelnemer zoekt u een mooie locatie om te schilderen: ergens in Hardinxveld-Giessendam of ergens in de Alblasserwaard. Daar maakt u een schilderij. Waarvan precies bepaalt u zelf.

Iedereen mag deelnemen, maar moet zich vooraf aanmelden bij het museum. Dat moet gebeuren voor 1 juli 2019. U krijgt een deelnamelabel en u betaalt een bijdrage van

€ 10,- per deelnemer. Daarvoor krijgt u een gratis doek (24x30 cm of 50x60 cm) en een broodjes-lunch en consumpties tijdens het festival.

Lekker schilderen in de buitenlucht

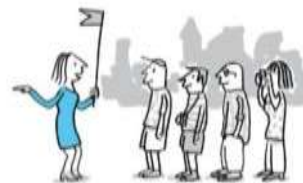
Van het werk wordt in Museum De Koperen Knop op 19, 20 en 21 september 2019 een tentoonstelling gehouden. Ook wordt het werk beoordeeld door een deskundige jury en door een publieksjury (19 en 20 september 2019).

De prijsuitreiking is op zaterdag 21 september 2019 om 11.00 uur. Vanaf oktober 2019 is het werk te zien in instellingen in Hardinxveld-Giessendam. Daarom moet elk werk voorzien zijn van een goede ophangmogelijkheid.

Als het weer niet toelaat dat er buiten wordt geschilderd, vindt het schilderen plaats in en rond Museum De Koperen Knop aan de hand van vooraf door u zelf gemaakte foto's van de door u gekozen locatie.

EEN OMMETJE MET GIDS

Waarschijnlijk loopt iedere inwoner van ons dorp wel eens een rondje door het oude gedeelte ervan. Maar hoe goed kijk je dan rond en weet je ook wat je ziet? En wat weet je van de geschiedenis?

Stichting Dorpsbehoud biedt nu de mogelijkheid je dorp eens met andere ogen te bekijken. Een wandeling onder leiding van een gids die je wijst op allerlei mooie of minder mooie dingen, historische achtergronden en interessante wetenswaardigheden vertelt.

Leuk als familie-uitje, voor de vriend(inn)enclub enz. De rondleiding duurt ongeveer een uur à anderhalf uur en kost € 50,- per groep. Ook leuk te combineren met een hapje of drankje achteraf bij bijvoorbeeld deelcafé 'De Buurman'.

Voor meer info of opgave: dorpsbehoudhg@kpnmail.nl

IDEE! KINDERFEESTJE

Het valt niet altijd mee (wéér) een geslaagd kinderfeestje te organiseren. Wij hebben een origineel en vooral leuk idee! Stichting Dorpsbehoud heeft een zogenaamde kunst-en cultuurroute ontwikkeld met als titel: 'Kijk eens rond'. Een soort speurtocht, waarbij kinderen met behulp van een fraai vormgegeven routegids en een bijbehorend vel met opdrachtjes en vragen spelenderwijs allerlei leuke, mooie en wetenswaardige dingen in hun eigen omgeving ontdekken. Er zijn 2 routes: Centrum en Boven-Hardinxveld en bovendien nog een aantal te bezoeken items verderop in Neder-Hardinxveld en Giessendam-West. Combineer deze leuke speurtocht met een bezoekje aan de nieuwe MacDonaldis en je kinderfeestje kan niet meer stuk!

Geschikt voor kinderen van 6-12 jaar. Voor slechts € 15,- krijg je het gewenste aantal exemplaren van de routegids met opdrachtenvel.

Voor meer info: dorpsbehoudhg@kpnmail.nl.

WILT U DE NIEUWSBRIEF OOK GRATIS ONTVANGEN?

STUUR UW E-MAILADRES NAAR **NIEUWSBRIEF.SDB@GMAIL.COM**

COLOFON

Redactie : Liesbeth Leenman
Tekst : Liesbeth Leenman en Dick de Jong
Foto's : Liesbeth Leenman en anderen
Fotobewerking : Liesbeth Leenman
secretariaat : Kerkweg 72, 3371 AG Hardinxveld-Giessendam

www.dorpsbehoudhg.nl

dorpsbehoudhg@kpnmail.nl